

FORSKNINGSBASERET FORVALTNING AF KONFLIKTARTER

Jesper Madsen

Institut for Bioscience, Aarhus Universitet, Kalø, Grenåvej 14, 8410 Rønde

Indhold

1. Hvad er 'konfliktarter'?
2. Hvad er forskningsbaseret forvaltning?
3. Tilgange til håndtering af konfliktarter
4. Struktureret beslutningsproces og adaptiv forvaltning
5. Problemformulering og målsætninger
6. Virkemidler
7. Bestandsmål
8. Vejen frem?
9. Dagens oplæg - spørgsmål

HVAD ER 'KONFLIKTARTER'?

Først: Hvad er egentlig en konflikt i naturforvaltning?

To forskellige typer:

- 1) Konflikt mellem mennesker – typisk mellem dem, som ønsker at beskytte arter og dem med andre mål/værdier ('menneske-menneske konflikt')
Kan afhjælpes ved forhandling, skabelse af tillid, som fører til kompromisvillighed

HVAD ER 'KONFLIKTARTER'?

Først: Hvad er egentlig en konflikt i naturforvaltning?

To forskellige typer:

- 1) Konflikt mellem mennesker – typisk mellem dem, som ønsker at beskytte arter og dem med andre mål/værdier ('menneske-menneske konflikt')
Kan afhjælpes ved forhandling, skabelse af tillid, som fører til kompromisvillighed
- 2) Den direkte interaktion mellem mennesker og arter ('menneske-art problem')
Kan gå begge veje; kan afhjælpes ved forskellige 'tekniske/lovgivningsmæssige' tiltag

- > Type 1 kan blokere for afbødning af Type 2
- > Type 2 kan føre til Type 1

HVAD ER 'KONFLIKTARTER'?

Definition af 'konfliktart'

Arter som giver anledning til menneske-menneske konflikt

Dvs der er uenighed mellem interessegrupper om hvordan en art skal opfattes og forvaltes

n

HVAD ER 'KONFLIKTARTER'?

Definition af 'konfliktart'

Arter som giver anledning til menneske-menneske konflikt

Dvs der er uenighed mellem interessegrupper om hvordan en art skal opfattes og forvaltes

Definition af 'problemart'

Arter som giver anledning til menneske-art interaktioner

Dvs der er enighed om hvordan en art skal opfattes og forvaltes, og der er et reelt problem som kræver håndtering;

MENNESKE-MENNESKE KONFLIKTER

Eksempel fra Skotland:
Blå kærhøg-
beskyttelse versus
jagtinteresser

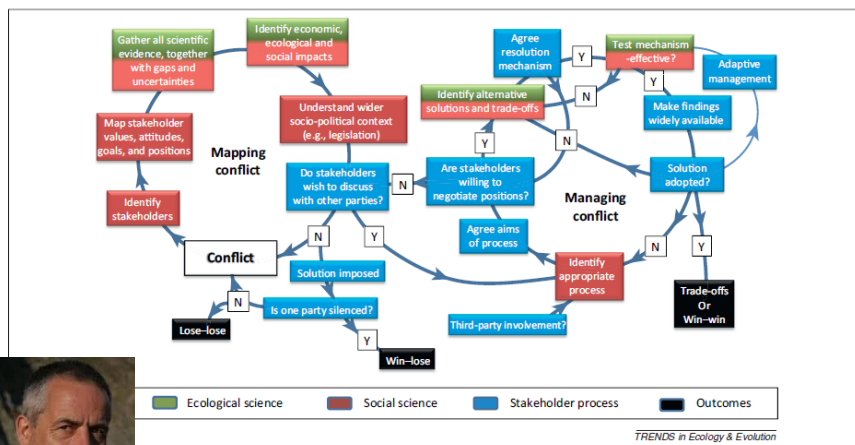

Eksempler fra Danmark:
Ulv: 'venner' vs 'fjender'
Kronvildt: divergerende jagtinteresser

Steve Redpath, Aberdeen University

Ternadag om konflikter 27. januar 2016

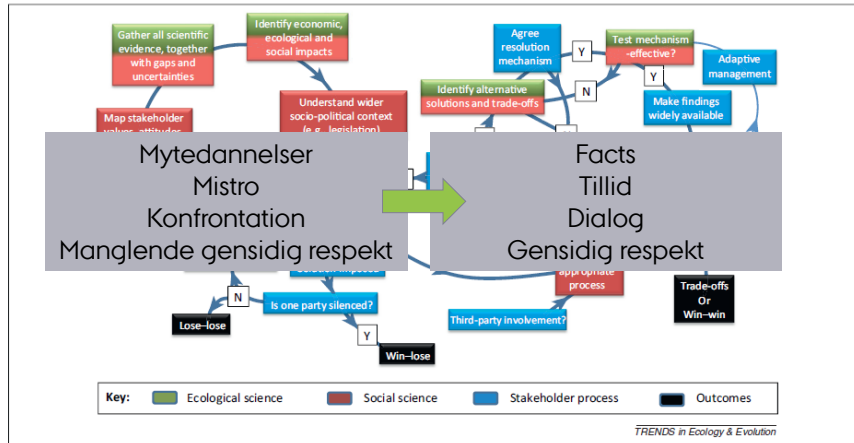
MENNESKE-MENNESKE KONFLIKTER

Steve Redpath et al. 2013, TREE 28: 100-109

Ternadag om konflikter 27. januar 2016

MENNESKE-MENNESKE KONFLIKTER

MENNESKE-ART PROBLEMER

> Menneske-art problemer opstår fordi en art optræder på en måde og i en tæthed, der påvirker menneskelige interesser i et omfang, så den opfattet eller dokumenteret som problematisk ud fra et eller flere perspektiver:

> Økonomisk

MENNESKE-ART PROBLEMER

> Menneske-art problemer opstår fordi en art optræder på en måde og i en tæthed, der påvirker menneskelige interesser i et omfang, så den opfattet eller dokumenteret som problematisk ud fra et eller flere perspektiver:

- > Økonomisk
- > Sundhedsmæssigt / velvære

Temadag om konflikterter 27. januar 2016

MENNESKE-ART PROBLEMER

> Menneske-art problemer opstår fordi en art optræder på en måde og i en tæthed, der påvirker menneskelige interesser i et omfang, så den opfattet eller dokumenteret som problematisk ud fra et eller flere perspektiver:

- > Økonomisk
- > Sundhedsmæssigt / velvære
- > Sikkerhedsmæssigt

Temadag om konflikterter 27. januar 2016

MENNESKE-ART PROBLEMER

> Menneske-art problemer opstår fordi en art optræder på en måde og i en tæthed, der påvirker menneskelige interesser i et omfang, så den opfattet eller dokumenteret som problematisk ud fra et eller flere perspektiver:

- > Økonomisk
- > Sundhedsmæssigt / velvære
- > Sikkerhedsmæssigt
- > **Æstetisk**

Temadag om konfliktarter 27. januar 2016

MENNESKE-ART PROBLEMER

> Menneske-art problemer opstår fordi en art optræder på en måde og i en tæthed, der påvirker menneskelige interesser i et omfang, så den opfattet eller dokumenteret som problematisk ud fra et eller flere perspektiver:

- > Økonomisk
- > Sundhedsmæssigt / velvære
- > Sikkerhedsmæssigt
- > Æstetisk
- > **Økologisk**

Temadag om konfliktarter 27. januar 2016

Listen over konfliktarter er ikke statisk, tværtimod meget dynamisk, betinget af:

- > Bestandenes udvikling (som ofte sker i respons til menneskeskabte forandringer af miljøet eller beskyttelsestiltag)
- > Arter tilpasser sig
- > Arealanvendelse / erhvervsudvikling
- > Teknologjudvikling (fiskeredskaber, landbrugsteknik)
- > Arters effekt (fra æstetiske til sikkerheds- og sundhedsrisici)
- > Natursyn (andre positive interesser i en art)
- > Lovgivningsmæssige rammer

Eksempel med dværgcanadagås (cackling goose) fra Oregon, USA :
<https://www.youtube.com/watch?v=JWgdkyyS5ol&feature=youtu.be>

Temadagen i dag omhandler kun arter som er hjemmehørende / naturligt forekommende; ikke invasive arter

- > Forskellen er:
- > For invasive arter er der en klar målsætning: reducér eller eliminér arten
- > For naturligt forekommende arter er der en lovgivningsmæssig forpligtelse til at opretholde arter med gunstig bevaringsstatus (EU krav), men der er ofte divergerende opfattelser af problemer og deres løsning

HVAD ER FORSKNINGSBASERET FORVALTNING?

> Forskning løser ikke konflikterne!

> Men forskning kan bidrage til at:

1. Analysere årsager til konflikter (hvad er det egentlig vi skændes om?)
2. Dokumentere problemernes omfang og effekt
3. Forudsige effekter af forskellige afbødende foranstaltninger
4. Udrede risici
5. Systematisere effektvurdering

> Kræver integration af natur- og samfundsvidenskab

> Forskning/overvågning som integreret del af forvaltningsprocessen, men med armslængde

TILGANGE TIL HÅNDTERING AF KONFLIKTARTER

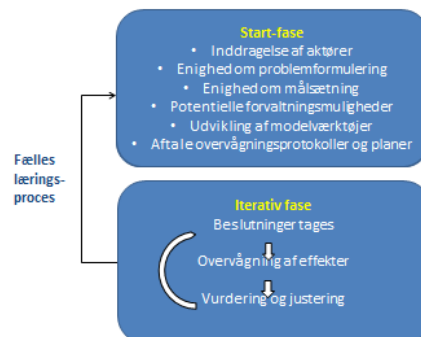
- > Springet fra 'ad hoc' til strategiske, forskningsbaserede løsninger er besværligt
- > Heller ikke altid nødvendigt: 'punktaktioner' kan løse enkeltstående problemer
- > Men når skalaen på problemet vokser, stiger kompleksiteten og 'punktaktioner' forslår ikke, eller man flytter blot rundt på problemet

TILGANGE TIL HÅNDTERING AF KONFLIKTARTER

- > Forvaltningsplaner er et middel til at løfte sig til det strategiske niveau
- > Anvendelse af en 'struktureret beslutningsproces' fremmer processen
- > Adaptiv forvaltning er en del-komponent heraf

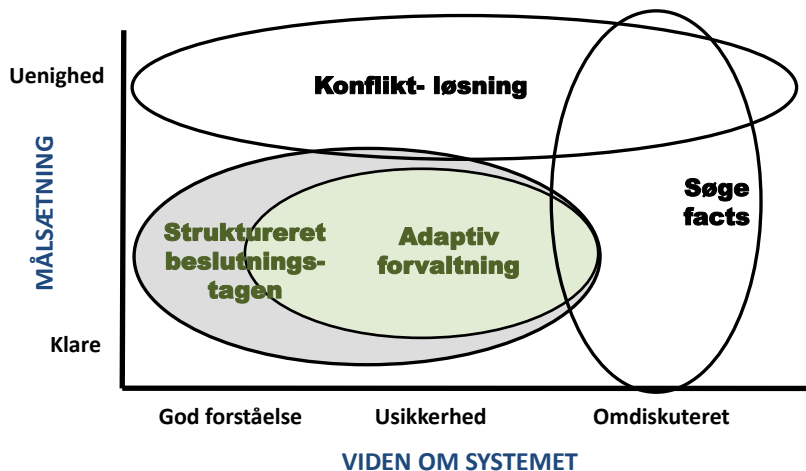
STRUKTURERET BESLUTNINGSPROCES OG ADAPTIV FORVALTNING

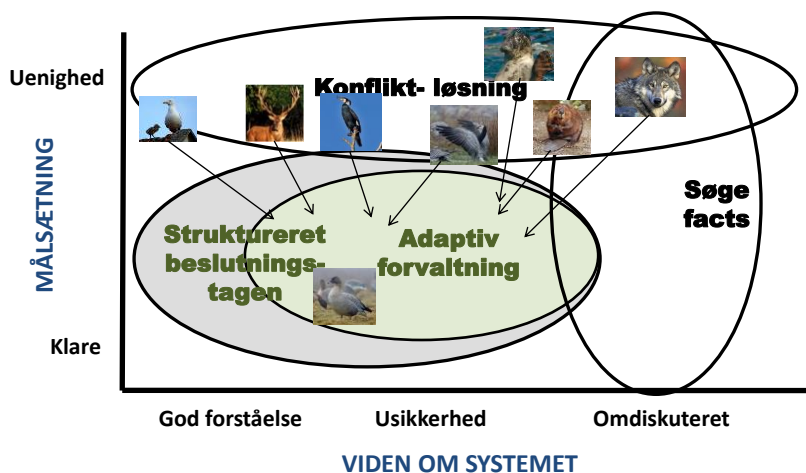
PROBLEMFORMULERING OG MÅLSÆTNINGER

- > Sværeste del af processen
 - > Hvem har interesse i sagen?
 - > Hvad er værdier og hvad er facts?
 - > Kan der opnås konsensus?
- *'mutually least unhappiness'* (citat Ian Bainbridge, SNH)

STRUKTURERET BESLUTNINGSPROCES OG ADAPTIV FORVALTNING – HVORNÅR?

STRUKTURERET BESLUTNINGSPROCES OG ADAPTIV FORVALTNING – HVILKE ARTER?

VIRKEMIDLER

Fire muligheder:

- > Afværgeforanstaltninger
- > Habitatforbedringer
- > Bestandsregulering
- > Tilskud/erstatning

VIRKEMIDLER

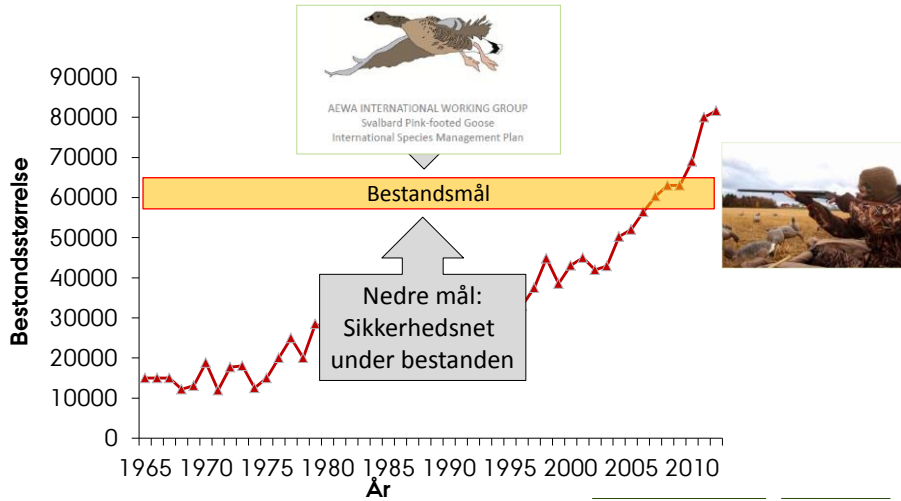
- > Er 'samfundet' villig til at betale for en løsning?
 - > Gåseforvaltning i Holland: politisk indstilling har ændret sig
 - > Er der en retfærdig byrdefordeling?
 - > Hvem skal betale for udførelsen?

- > Har de skadesramte tilstrækkeligt med værktøjer til at håndtere problemerne?
 - > Konflikter udspringer ofte af mangel på mulighed for at agere og få hjælp
 - > I modsætning til de fleste af vore nabolande er der i Danmark (med enkelte undtagelser) ikke politisk opbakning til tilskudsordninger for at løse konflikter: **holder det?**

BESTANDSMÅL

- > At kontrollere en bestandsstørrelse for at opnå en målsætning anvendes implicit i dansk hjortevildt- og skarvforvaltning men er nyt som et eksplicit procesmål (kortnæbbet gås)
- > Præmis: man kan dokumentere en sammenhæng mellem bestandsstørrelsen og problemets omfang – 'does size matter'?
- > Giver interessenter med forskellige værdier mulighed for en mere kvalificeret dialog om villighed til at betale for eventuelle løsninger
- > Et bestandsmål er derfor ikke mejslet i sten
- > Kan anvendes lokalt, nationalt og internationalt

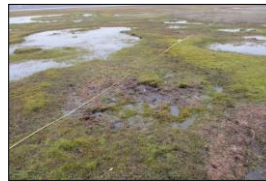
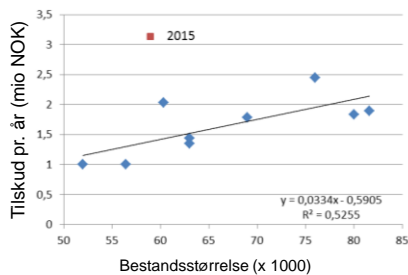
Bestandsmål hos kortnæbbet gås – sammensat af biologiske facts og værdier hos aktører

'SIZE MATTERS'

Tilskud udbetalt til norske landmænd for at huse kortnæbbede gæs

Tundra-påvirkning på Svalbard tiltager med stigende bestandsstørrelse

VEJEN FREM?

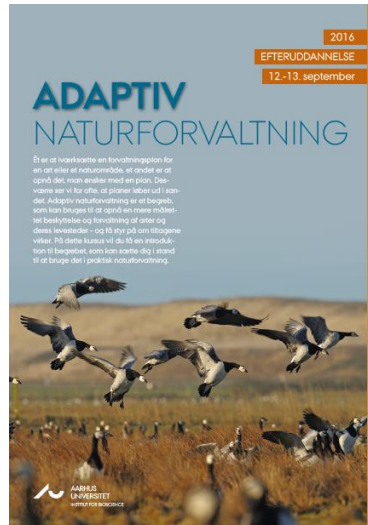
- > En proaktiv forvaltning af konfliktarter kræver processer med bred repræsentation af interessenter, klare, realistiske mål, bred vifte af værktøjer, som er tilstrækkelige til at opnå målene, og løbende evaluering
- > Integreret naturvidenskabelig og samfundsvidenskabelig tilgang
- > Bliver det ikke dyrt? Jo nok, men overvej alternativet som er symptombehandling og vedvarende eskalering af konflikter
- > Adaptive, inddragende forvaltningsplaner giver et bedre resultat, større tilfredshed og lovlighed end 'at lade stå til'
- > Kræver prioritering: kriterier er 'brændende platforme', hvor en indsats kan gøre en forskel, og hvor der er en vilje til at gøre det nødvendige
- > Drag fordel af internationalt samarbejde og vidensudveksling

DAGENS OPLÆG - SPØRGSMÅL

- > Hvori består konflikten?
- > Hvad ved vi om problemernes faktuelle omfang?
- > I hvilken grad kan problemerne løses via:
 - > Afværgeforanstaltninger
 - > Habitatforbedringer
 - > Bestandsregulering
 - > Tilskud/kompensation
- > Har vi en stabil situation?
- > Hvilke forhold er vigtige at få belyst fremover?

HVIS DU VIL VIDE MERE..

2016
EFTERUDDANNELSE
12-13. september

ADAPTIV NATURFORVALTNING

Et er at iværksætte en forvaltningsplan for en art eller et naturområde, et andet er at gøre det man vælger med sig selv. Desværre ser vi for ofte, at planer løber ud i vandet. Adaptiv naturforvaltning er et begreb, som kan bruges til at opnå en mere målrettet beskyttelse og forvaltning af arter og deres levevilkår - og få det på sin placering. På dette kursus vil du få en introduktion til begrebet, som kan sætte dig i stand til at bruge det i praktisk naturforvaltning.

AARHUS
UNIVERSITET
center for miljø og energi

Temadag om konfliktarter

27. januar 2016